ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

«Կենսաբանություն»

Թեմա՝ «Ինքնուրույն ուսումնառության կազմակերպումը կենսաբանության դասաժամերին»

Կազմեց՝ Մնացականյան Արևիկ

«Վարդավանքի միջն դպրոց» ՊՈԱԿ

Ղեկավար՝ Նունե Ձավադյան

Վերապատրաստող կազմակերպություն՝ «Կապանի թիվ 2 ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....
.3

Գրականության ակնարկ

1.1 Հետադարձ կապի դերը՝ որպես սովորողների ինքնուրույն ուսումնառությունն արդյունավետ դարձնելու մանկավարժական գործիք.....5

Գործնական համատեքստ

2.1 Կենսաբանության դասին հետադարձ կապի ապահովմամբ սովորողի ինքնուրույն ուսումնառության հնարավորությունները.....9

Եզրակացություններ.....
14

Օգտագործված գրականության ցանկ.....15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնական գերծընթացի հաջողությունը մեծապես կապված է ուսուցչի և սովորողի փոխհարաբերություններից, շփման եզրերից, մեկը մյուսի որակներն իմանալուց: Անհնար է կատարելագործվել և մեծ առաջընթաց գրանցել ուսուցման գործընթացում, երբ ուսուցչի համար կան անպատասխան հարցեր: Հետևաբար՝ հաջողություններ գրանցելու համար շատ կարևոր է ճիշտ կերպով հետադարձ կապ ստեղծելու կարողությունների ձևավորումը: Կրթության մեջ հետադարձ կապը ասելով՝ հասկանում ենք ուսուցչի կողմից կրթական գործընթացի վիճակի և դրա մասնակիցների մասին տեղեկատվության ստացում: Հետադարձ կապն իրենից ենթադրում է որոշակի գործողությանն ուղղված պատասխան, արձագանք: Օրինակ՝ ուսուցիչն արձագանքում է սովորողի կատարած աշխատանքին մեկնաբանությունների կամ առաջարկությունների տեսքով: Ստացվում է, որ հետադարձ կապն ուսումնառության ժամանակ սովորողների և ուսուցչի կատարած որոշակի քայլերի և գործողությունների փոխադարձ համարժեք արձագանքն է:Հետադարձ կապը միջոց է ուսուցչի գործողություններին սովորողների կողմից, սովորողների գործողություններին՝ ուսուցչի և մյուս սովորողների անդրադարձի: Այն նախատեսում է ուսուցչի կողմից սովորողի ոգևորում, քաջալերում, ստուգող, բաց և փակ հարցեր, որոնք կօգնեն ուսուցչին հասականալ սովորողի ուժեղ ու թույլ կողմերը և արձանագրել իր մասնագիտական բացթողումներն ու սխալները: Սա նշանակում է, որ հետադարձ կապի համար ընտրված զանազան միջոցներն ու հնարները պետք է բխեն սովորողին միայն առաջ մղելու, իր ձեռքբերումները խորացնելու, թերացումներն արձանագրելու և արագ վերացնելու, արդյունքները բարելավելու նպատակից:

Հետադարձ կապն իր գործիքներով արդյունավետորեն կարելի է կիրառել նաև կենսաբանության դասին, որը թույլ կտա ուսուցչին հստակ պատկերացում կազմել սովորողի հետաքրքրությունների, ուժեղ և թույլ կողմերի, դժվարությունների և առավելությունների մասին: Այս մշտադիտարկման գործընթացի արդյունքում ուսուցիչը հնարավորություն է ստանում արագ բացահայտել առկա խնդիրները, ուղղել սխալները, աշխատել բացթողումների շտկման վրա: Արդյունքում՝ սովորողն

ավելի վստահ է առաջ շարժվում, հասկանում է՝ ինչի վրա է հարկավոր ուշադրություն դարձնել, մեծանում է վերջինիս սովորելու, գիտելիքներով ու կարողունակություններով զինվելու մոտիվացիան:

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը: Հետադարձ կապն իր ողջ բաղադրամասերով թույլ է տալիս, որ ուսուցիչը կարողանա հեշտությամբ կառավարել այն գիտելիքը, հմտությունն ու կարողությունը, որը սովորողը քաղում է դասից կամ ինչ-ինչ պատճառներով այդ ամենը վերջինիս բաց է թողնում: Հատուկ մեթոդների կիրառմամ, հարցադրումների օգնությամբ սովորողն ու իր գիտակցական ու իմացական մակարդակը ուսուցչի համար դառնում է ավելի հասանելի, ինչն էլ ենթադրում է ուսումնական գործընթացի արդյունավետություն ու կանխատեսելի վերջնարդյունք: Կենսաբանության դասը նույնպես պահանջում է արդյունավետ հետադարձ կապի ապահովում, որը կարող է ապահովել սովորողի ինքնուրույն ուսումնառության արդյունավետությունը, ուստի հենց վերը նշած հանգամանքներից էլ բխում է սույն հետազոտության արդիականությունը:

Հետազոտության նպատակը: Ցույց տալ կենսաբանության դասին հետադարձ կապի ապահովման մանկավարժական պայմաններն ու դրական ազդեցությունը սովորողների ինքնուրույն ուսումնառության արդյունավետության բարձրացման վրա:

Հետազոտության խնդիրները.

- Սահմանել այն եղանակները, մեթոդներն ու մանկավարժական հնարները, որոնց վրա հիմնվելով կենսաբանության ուսուցիչը դասի ընթացքում կարող է ապահովել սովորողների ինքնուրույն ուսումնառությունը:
- Դիտարկել հետադարձ կապի ապահովման դերը՝ որպես սովորողների ինքնուրույն ուսումնառության վերահսկման և օժանդակման մանկավարժական գործիք:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

1.1Հետադարձ կապի դերը՝ որպես սովորողների ինքնուրույն ուսումնառությունն արդյունավետ դարձնելու մանկավարժական գործիք

Հետադարձ կապը, դա մի համալիր գործողությունների շղթա է, որի միջոցով հնարավոր է զգալիորեն օպտիմալացնել ուսուցման գործընթացները: Այն թույլ է տալիս սովորողին շտկել սեփական սխալները, իսկ ուսուցիչն էլ հնարավորություն է ստանում համապատասխան տեղեկատվությունից պատկերացում կազմել ուսումնական գուծընթացի այն ասպեկտների մասին, որոնց պետք է վերստին անդրադառնալ և ավելի շատ ուշադրություն դարձնել: Այս իմաստով հետադարձ կապը կարող է դրական ազդեցություն ունենալ ուսումնական գործընթացի վրա, քանի սովորողին հստակ մատնանշվում է խնդիրն ու դրա լուծման եղանակը:

Տարբերում ենք հետադարձ կապի գետևյալ տեսակները.

- **Արտաքին**
- **Ներքին**

Արտաքին հետադարձ կապի դեպքում ուսուցիչն ու սովորողները միմյանց կատարած գործողությունների վերաբերյալ իրականացնում են համապատասխան վերլուծություններ, բանակցում և փոխադարձաբար անդրադառնում աշխատանքում եղած ձեռքբերումներին և թերություններին: Իսկ ահա ներքին հետադարձ կապն իրենից ենթադրում է երկու սուբյեկտների՝ սեփական գործողությունների նկատմամբ կատարած ինքնաանդրադարձը: Երկու կողմերի կատարած ինքնանրադարձը թույլ է տալիս, որ կողմերից յուրաքանչյուրն իր բացթողումների կամ առավելությունների համար կատարի արձանագրումներ: Հենվելով այդ արձանագրումների վրա՝ ուսուցիչը կարող է ընտրել աշխատանքային գործունեության նոր ռազմավարություն, իսկ սովորողը բարելավել իր ուսումնառության որակը, եթե դրա անհրաժեշտության կարիքը կա: Հետադարձ կապը վերահսկողական գործառույթն ուղղված է կոնկրետ արդյունքի վրա, որն այս պարագայում կրթության որակի բարձրացումն ու ուսումնական գործընթացի

հասանելու ու արդյունավետ կազմակերպումն է[1]: Ավելի քիչ արդյունավետ է կարճաժամկետ հետադարձ կապը, որն արտահայտվում է սովորողների գիտելիքների միջանկյալ կամ վերջնական վերահսկողության մեջ: Կրթության ոլորտում նպատակահարմար է լիարժեք օգտվել հետադարձ կապից, որը կարող է դառնալ սովորողների վրա ազդելու հզոր գործիք: Ուսուցչի համար կստեղծվի հնարավորություն ուժեղացնել, թուլացնել և ուղղորդել հետադարձ կապի ազդեցությունը: Հետադարձ կապը չպետք է պարտադրվի: Ուսուցիչը նախ պետք է համոզվի, որ սովորողը պատրաստ է ընդունել գովասանքը և հատկապես՝ քննադատություն, և որ հետադարձ կապի ընկալումը կլինի օբյեկտիվ[2]:

Հետադարձ կապը հակված է շատ մեծ ազդեցություն ունենալ ուսումնական գործընթացի վրա, և այս գործընթացում ուսուցչի դերակատարումն առանցքային է: Նրա կողմից ներդրված հետադարձ կապի համակարգը վերջինիցս պահանջելու է հետևողականություն, արագ արձագանք ուսուցման այս ձևի արդյունքներին, որոնք կարող են լինել թե՛ դրական, թե բացասական: «Մանկավարժական աշխատողը պարտավոր է նպաստել երեխայի կրթության իրավունքի իրացմանը՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուրի կրթական կարիքների առանձնահատկությունները»[3]: Հետադարձ կապը պետք է լինի կոնկրետ, պարզ և հասկանալի սովորողների համար: Սովորողի գործողություններին անհրաժեշտ է արձագանքել ոչ միայն ճիշտը կամ սխալը մատնանշելով, այլ ավելի մանրամասն և ընդգրկուն մեկնաբանություններով: Օրինակ՝ քեզ մոտ ստացվեց որովհետև..., դու հաղթեցիր, քանի որ, դու ձախողեցիր, որովհետև...: Սովորողների առաջադիմության մշտադիտարկումը ուսուցչին թույլ կտա արձանագրել դրական դինամիկան: Հարկավոր է անընդհատ խրախուսել և աջակցել սովորողներին, ինչը նաև մեծ մոտիվացիայի աղբյուր է: Միևնույն ժամանակ հարկավոր է սովորողին տալ կոնկրետ ուղղություններ, թե ինչպես կատարելագործվել, կուտակել կայուն գիտելիք: Սա ավելի նախընտրելի է, քան ուղղակի սխալների ու բացթողումների մատնանշումը:

Շատ կարևոր է սովորողների կողմից կրթության կարևորության գնահատումը: Հետադարձ կապը մեծապես կարող է օգնել սովորողին, գիտակցելով ուսումնական գործընթացում հաջողություններ գրանցելու կարևորությունը, հստակ ռազմավարություն մշակել ավելի լավ սովորելու համար: Հետադարձ կապի իրականացման եղանակներից է բանավոր զրույցը, երբ վերլուծությունները,

---

[1] Обратная связь: эффективное применение. https://stranatalantov.com/news/obratnaya-svyaz-effektivnoe-primenenie/

[2] О.В. Олещук, «Эффективная обратная связь в обучении», стр.85. http://storage.library.opu.ua/online/periodic/kms_2011_5/085-088.pdf

[3] «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 27:

արձանագրումներն ու շտկումներն իրականացվում են բանավոր քննարկման միջոցով: Բանավոր քննարկվում են այն գործողությունները, որոնք բարելավման կարիք ունեն: Կարելի է խնդիրների շուրջ մեկնաբանություններ անել նաև գրավոր եղանակով: Հետադարձ կապի իրականացման մեկ այլ միջոց են գծապատկերները: Այս եղանակի ընտրությունը կարող է բարձրացնել տեղեկատվության յուրացման արդյունավետությունը, քանի որ ուսուցչի՝ սովորողին կամ սովորողներին ուղղված խոսքը ուղեկցվում է նշաններով ու գծանկարներով, ինչն ավելի պատկերավոր է դարձնում ասելիքը:

Արդյունավետ հետադարձ կապ ապահովելու համար ուսուցիչն անընդհատ պետք է վերանայի իր մանկավարժական հմտություններն ու կարողությունները: «Մանկավարժական աշխատողը պարտավոր է ետևողականորեն կատարելագործել իր առարկայական և մասնագիտական գիտելիքներն ու հմտությունները, իրականացնել ստեղծագործական և հետազոտական աշխատանքներ, համագործակցել ծնողների հետ երեխաների կրթության կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության հարցերում»[4]: Նոր տեխնոլոգիական գործիքները, դասի բազմաբնույթ ձևերն ու տեսակները, մեթոդների բազմազանությունն առաջին հայացքից կարող են ուսուցչի աշխատանքային գործընթացում ստեղծել խառնաշփոթ՝ դրանց ճիշտ ընտրության ու կիրառության առումով, սակայն ուսուցիչը պետք է գիտակցաբար մոտենա նորարարություններին, փորձի դրանք ընկալել ոչ թե ավելորդ պարտադրանք, ժամանակատար գործընթաց, այլ յուրաքանչյուր նորարարական գաղափարի մեջ փնտրի, գտնի այն հետաքրքիր կետը, որից պետք է սկսի իր ինքնազարգացումը: Անշուշտ, նորարար ուսուցչի հետաքրքիր գաղափարները՝ այդ թվում հենց հետադարձ կապի կիրառությունը, միտված են մեկ նպատակի՝ սովորողին տալ հանրակրթական ծրագրերին համապատասխան գիտելիք և կարողունակություններ: «Մանկավարժական աշխատողը պարտավոր է նպաստել ուսումնական հաստատությունում սովորողների կողմից հանրակրթական (հիմնական և լրացուցիչ) ծրագրերի յուրացման և առարկայական չափորոշիչների ապահովման գործընթացին, ինչպես նաև ուսուցման մեթոդների կիրառման միջոցով համապատասխան գիտելիքների, հմտությունների ձեռքբերմանը, արժեքային համակարգի ձևավորմանը, իրականացնել հանրակրթական ծրագրերը»[5]: Այս առումով շատ կարևոր են ուսուցչի մասնագիտական և անձնային որակները, մանկավարժական գործունեության մեջ նրա մղումներն ու ձգտումները:

---

[4] «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 27:
[5] «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 27:

Ուսուցիչը պետք է քաջ գիտակցի իր պաշտոնային պարտականությունները, իսկ մեթոդների և ուսուցման ձևերի ընտրության առումով նա միանգամայն ազատ է: Իսկ թե որչափ արդյունավետ կհամադրվեն նորագույն տեխնոլոգիաներն ու մեխանիզմները ուսումնական գործընթացի ժամանակ, կախված է ուսուցչից և վերջինիս աշխատանքը վերահսկող խորհրդակցական մարմիններից: Այս առումով շատ կարևոր է մանկավարժական փորձի փոխանակումը: Ուսուցիչների միջև աշխատանքային համագործակցության բարձր մակարդակը ևս նպաստում է ուսումնական գործընթացի արդյունավետ զարգացմանը: Հետևաբար, ուսուցիչները պետք է բաց լինեն գործընկերների հետ կառուցողական համագործակցային հարաբերություններ հաստատելու համար: Մանկավարժական աշխատողն իրավունք ունի համագործակցել գործընկերների հետ փորձի փոխանակման և մասնագիտական գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով[6]:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ ուսումնական գործընթացի արդիականացումն ու սովորողների առաջադիմությունը մեծապես կախված է ուսուցչի մասնագիտական ու մարդկային որակներից: Այստեղ կարևոր ենք համարում վերջինիս մասնագիտական պատրաստվածությունը նորորարական գործիքների ու մեթոդների կիրառման առումով: Սովորողների առաջադիմության վրա ուղիղ ազդող մի գործիք էլ հենց հետադարձ կապն է, որն ուսուցչի ձեռքում իսկական գործիք է սովորողին խրախուսելու, պասիվ դաշտից ակտիվ դաշտ բերելու և մոտիվացնելու համար:

[6] «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 27:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏ

2.1 Կենսաբանության դասին հետադարձ կապի ապահովմամբ սովորողի ինքնուրույն ուսումնառության հնարավորությունները

Կրթության կարևորությունը գնահատելով՝ պետք է ընդունենք, որ կրթության միջոցով կարելի է հասնել հասարակական մտածողության, հոգևոր-բարոյական և մշակութային արժեքների զարգացման: Գաղտնիք չէ, որ մարդն իր գիտելիքի կարողությունների ու հմտությունների հիմնական պաշարը ստանում է հանրակրթական ուսումնական հաստատությունում, որտեղ կայանում է անձի կրթական ու դաստիարակչական առանցքային գործընթացը, ուստի հենց այստեղ է, մանուկը, պատանին, դեռահասը սկսում գործել ինքնուրույն, հանդես գալ նախաձեռնողի դերում: Հանրակրթական դպրոցում «Կենսաբանություն» առարկայի ուսուցումը, որպես միջնակարգ կրթության պարտադիր բաղադրիչներից մեկը, նպատակ է հետապնդում ապահովել բնության և կենդանի օրգանիզմների մասին սովորողների գիտելիքների ձեռքբերումը, դրանց ճանաչողության մեթոդների տիրապետումը, հմտությունների և կարողությունների, ինչպես նաև արժեքային համակարգի ձևավորումը: Կենսաբանական կրթության ոլորտում պահանջվում է առանձնացնել մարդուն՝ որպես ուսումնասիրության օբյեկտի: Կարևոր է հաշվի առնել նաև այն, որ իր աշխատանքային գործունեությամբ մարդն էապես վերափոխում է շրջապատող աշխարհը: Հաճախ այդ փոփոխությունները բերում են երկարատև էվոլյուցիայի ընթացքում բնության մեջ ձևավորված փոխադարձ կապերի լուրջ խախտումների: Այդ պատճառով երևան են գալիս էկոլոգիական սուր հիմնահարցեր, որոնց լուծումը պահանջում է օգտագործել գիտատեխնիկական և սոցիալական առաջընթացի նվաճումները: Հիմնական դպրոցում կենսաբանության ուսուցումը պետք է ապահովի կյանքի հիմնական հատկությունների, կազմավորվածության տարբեր մակարդակների վրա կենդանի նյութի կառուցվածքա-գործառական հիմնական դրսևորումների, օրգանիզմների բազմազանության, մարդու, որպես կենսաբանական և սոցիալական էակի,

օրգանական աշխարհի պատմական զարգացման հիմնական ուղիների, կենդանի օրգանիզմների և միջավայրի միջև փոխազդեցությունների, բնական համակեցությունների, բնության վրա մարդու ազդեցության վերաբերյալ գիտելիքների ձեռք բերումը, մարդու հիգիենիկ դաստիարակությունը՝ առողջ կենսակերպի ձևավորման, մարդու ֆիզիկական, հոգեկան և բարոյական առողջության ապահովման նպատակով[7]:

Հաշվի առնելով առարկայի առանձնահատկությունները՝ կարծում ենք, որ ուսուցիչը լայն հնարավորություններ ունի առարկայի ընթացքում հետաքրքրել սովորողին, ուսուցման գործընթացը կապել կյանքի մի շարք երևույթների ու իրավիճակների հետ, ոչ միայն խոսել, այլև նաև ցույց տալ օրինակներով, սովորողի վրա դնել պարտականություններ՝ ուսումնական նյութն ինքնուրույն ուսումնասիրելու, հետազոտելու, վերլուծելու:

Օրինակ 8-րդ դասարանում սովորողներն ուսումնասիրում են մարդու օրգան-համակարգերը: Կարելի է հետազոտական, նախագծային աշխատանքների, ոչ ֆորմալ դասերի, նպատակային այցերի միջոցով առավել առարկայական դարձնել թեմայի ուսումնասիրությունը՝ սովորողին հնարավորություն տալով ինքնուրույն գործունեություն ծավալելու: Դասի զվնականության ապահովումը մեծապես կօգնի, որ սովորողն առավել պատկերավոր ընկալի դասանյութը, հնարավորություն ունենա տրամաբանել, համեմատել, բնութագրել, գտնել նմանություններ ու տարբերություններ: Իսկ ահա ինքնուրույն հետազոտական գործունեությունն առավել կհեշտացնի ուսուցչի համար հետադարձ կապի ապահովումը: Այս պարագայում սովորողը նույնպես հնարավորություն կունենա ինքնանդրադարձի միջոցով հասկանալ , թե որտեղ է թերացել կամ ինչը լավ չի հասկացել: Սովորողի ինքնուրույնությունը խթանելու, ինքնուրույն գործելու և նախաձեռնողի դերում հանդես գալու համար լայն հնարավորություններ են ստեղծում ուսուցման փոխգործուն մեթոդների կիրառումը դասապրոցեսի ժամանակ, որոնք համապատասխանում են աշակերտակենտրոն ուսուցման սկզբունքներին և արդյունավետ են: Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ հետադարձ կապը փոխգործուն ուսուցման հիմնական սկզբունքներից մեկն է, ուստի դրա արդյունավետ կիրառման համար պետք է վերարժևորել սովորողի դերը դասապրոցեսի ընթացքում: Սովորողը պետք է գիտելիքն ընկալի ու ամրապնդի գիտակցաբար, առանց մեխանիկական վերարդադրման կարողանան ձևակերպել իր

[7]Հանրակրթության պետական առարկայական չափորոշիչների և օրինակելի ծրագրերի նախագիծ /Կենսաբանություն/: https://escs.am/am/news/6700

խոսքը, ցուցաբերի նախաձեռնողականություն դպրոցում ստացած գիտելիքն ինքնուրույն զարգացնելու, համակողմանի ուսումնասիրելու առումով: Ստացվում է որ սովորողը այս պարագայում հանդես է գալիս որպես հետազոտող, տեղեկատվական հոսքերի մեջ արժեքավոր գիտելիքի վերհանող: Նման գործողությունների համար հենց ուսուցչից ստացած հետադարձ կապը կարող է ուղղորդել ու մոտիվացնել սովորողին:

Օրինակ՝ վերը նշված ուսումնական թեմայի շրջանակներում կարելի է անցկացնել խմբային քննարկումներ, յուրաքանչյուր խումբ կձևակերպի իր հարցադրումը, իսկ սխալ պատասխանի դեպքում հնարավորություն կունենա հնչեցնել ճիշտ պատասխանը: Այս կերպ գործում է սովորող-սովորող հետադարձ կապը: Հետաքրքիր հետադարձ կապի ատեղծման եղանակ է խմբային աշխատանքների իրականացումը, որոնք կարող են լինել բազմազան՝գրավոր աշխատանք, փոքրիկ խմբերով աշխատանք: Խումբը կատարում է իր հանձնարարությունը՝ միաժամանակ վերահսկելով մյուս խմբերի աշխատանքը:

Հարցադրումների օրինակներ.

Խումբ 1. Ստեղծելով ներառարկայական կապ՝ լրացրե'ք աղյուսակը.

ՕՐԳԱՆԻԶՄ	ՇՆՉԱՌԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՕՐԳԱՆՆԵՐԻ ՇԱՐՔԸ
Նախակենդանիներ	
Միջատ	
Ձուկ	
Սողուն	

Խումբ 2. Ընտրե'ք ճիշտ տարբերակը և ցու'յց տվեք այն համապատասխան թվով:

/ԳԼԽՈՒՂԵՂ, ՈՂՆՈՒՂԵՂ, ՆՅԱՐԴԵՐ/

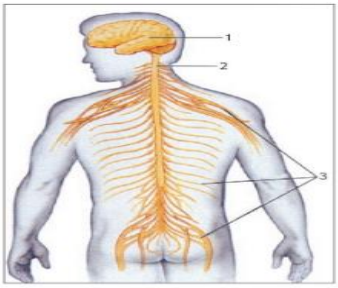

Հետադարձ կապը կարելի է համարել հաջողված, եթե այն ունենում է հետևյալ արդյունքները.

- Սովորողի մոտ ձևավորվել է հստակ պատկերացում իր ուժեղ կողմերի և նրանց զարգացման հնարավոր ուղիների մասին:
- Սովորողը ստացած տեղեկատվությունը ընդունում է և ներքին համաձայնության գալիս դրա հետ:
- Սովորողն ունի ցանկություն ուղղելու սեփական սխալները, և նա արդեն կատարել է առաջին քայլերն իր գիտելիքների բարելավման ուղղությամբ:

Սովորող-սովորող հետադարձ կապի մոդելին բնորոշ է փոխադարձ վերահսկողության տեխնիկան: Կարելի է կատարել զույգերով աշխատանք: Կարելի է սովորողին խնդրել, որպեսզի նա ստուգի դասընկերոջ կատարած առաջադրանքը կամ բանավոր հարցում իրականացնի: Այս տեխնիկան թույլ է տալիս վերահսկել նյութի յուրացումը: Սովորող-սովորող հետադարձ կապի մոդելի ապահովման մեկ այլ եղանակ է հետազոտական աշխատանքների, մասնագիտական զեկույցների, ցուցապաստառների պատրաստումը: Աշխատանքը կարելի է հանձնարարել կատարել տանը: Ավարտված աշխատանքը ներկայացնում է խմբից ընտրված սովորողը: Ինչն է առանձնահատուկ. խմբի յուրաքանչյուր անդամի գնահատականը տալիս են հենց այս խմբի սովորողները: Յուրաքանչյուր գնահատական, դարձյալ, պետք է հիմնավորված լինի՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, թե ինչ ներդրում է ունեցել սովորողն աշխատանքի մեջ: Այսպիսով, սովորող-սովորող հետադարձ կապի մոդելի իրականացման համար կարելի է ընտրել մի շարք ակտիվ մեթոդներ, որոնք և ապահովում են սովորողների համատարած մասնակցությունը դասին և ստեղծում են հետադարձ կապ, որը թույլ է տալիս ուսուցչին անընդհատ վերահսկել սովորողի առաջադիմությունը:

Ուսուցիչ-սովորող հետադարձ կապի ապահովման համար կարելի է կիրառել հարցադրումների մեթոդը, ընդ որում հարցերը կարելի է հղել թե' խմբին, թե սովորողին առանձին: Արդյունքն առավել պատկերավեր դարձնելու համար՝ ուսուցիչը կարող է սահիկի վրա ցուցադրել համապատասխան նկարներ՝ առաջարկելով սովորողներին մեկնաբանել դրանք:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔԻ ՕՐԻՆԱԿ. *Մեկնաբանե՛ք պատկերները.*

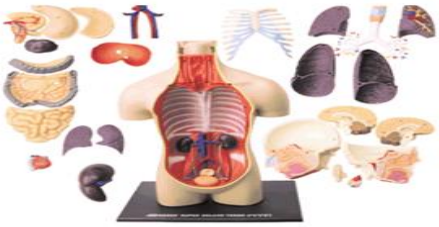

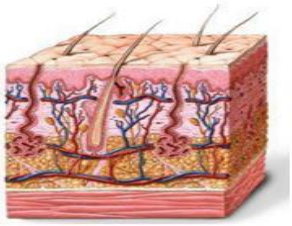

Այսպիսով, կատարած հետազոտությունները հիմք ընդունելով՝ կարող ենք ասել, որ հետադարձ կապը ուսուցման և ուսումնառության անբաժանելի մասն է: Որքան այն արդյունավետ է, որքան շեշտադրվում են սովորողների ձեռքբերումները և իրականացվում է աշխատանքի պատշաճ վերլուծություն, այնքան ավելի մեծ է հավանականությունը, որ սովորողները շարունակաբար կբարելավեն իրենց առաջադիմությունը:

Շատ կարևոր է, որ սովորողն իրեն հարգված և կարևորված զգա, հասկանա, որ իր կրթությունը ձևական բնույթ չի կրում: Կարծում ենք, որ սույն հետազոտության ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքները կօգնեն մեզ՝ ուսուցիչներիս, արդյունավետ իրականացնել ուսումնական գործընթացի մշտադիտարկում, ժամանակին արձանագրել կրթական մի շարք խնդիրներ և կիրառելով հետադարձ կապ՝ համագործակցային հարաբերությունների մեջ մտել սովորողների հետ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուսումնասիրելով ուսումնական գործընթացի արդիականացմանն ուղղված մի շարք հիմնահարցեր՝ այդ թվում հետադարձ կապերի ստեղծումը՝ որպես սովորողների ինքնուրույն ուսումնառությունը կազմակերպելու արդյունավետ մանկավարժական գործիք, կատարեցինք մի քանի արձանագրումներ, որոնք կներկայացնենք ստորև.

- Ուսումնական գործընթացի արդյունավետությունը մեծապես կախված է ուսուցչի մոտեցումներից, սեփական պարտականությունները գիտակցելուց և պատշաչ կատարումից:
- Ուսուցիչը պետք է անդադար կատարելագործի իր մանկավարժական հմտությունները, կիրառի նոր մեթոդական հնարներ, որպեսզի սովորողը հետաքրքրություններ գտնի դասի մեջ:
- Ժամանակի մարտահրավերներով պայմանավորված՝ ուսուցիչը պետք է ուսուցման նպատակների մեջ անպայման ունենա սովորողների կարողունակությունների զարգացմանն ուղղված քայլեր՝ սովորողներին հնարավորություն տալով ինքնուրույն գործունեության:
- Հետադարձ կապը պետք է ուսուցչի համար դառնա ուսումնական գրծընթացը մշտադիտարկելու և համակարգելու գործիք, իսկ դրա կիրառման հիմնական նպատակը պետք է լինի սովորողի առաջադիմության ապահովումը;
- Բոլոր ուսումնական առարկաների, այդ թվում կենսաբանության դասին սովորողի համար պետք է ստեղծել այնպիսի միջավայր, որտեղ նա իրեն պահանջված ու կարևոր կզգա և բաց կլինի համագործակցության ու կարծիքների փոխանակման համար:
- Կենսաբանության դասագործընթացում ուսուցիչը պետք է հաճախ դիմի հետադարձ կապի օգնությանը՝ որպես առաջնային նպատակ սահմանելով կրթության որակի և սովորողների առաջադիմության դրական միտումը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 27:
2. Հանրակրթության պետական առարկայական չափորոշիչների և օրինակելի ծրագրերի նախագիծ /Կենսաբանություն /:https://escs.am/am/news/6700
3. О.В. Олещук, «Эффективная обратная связь в обучении». http://storage.library.opu.ua/online/periodic/kms_2011_5/085-088.pdf /10.08.23/
4. Обратная связь: эффективное применение. https://stranatalantov.com/news/obratnaya-svyaz-effektivnoe-primenenie/ /06.08.23/